

кса состояния ИКТ-инфраструктуры и индекса онлайн-новых государственных услуг (веб-присутствия). К сожалению, практически по всем анализируемым в данном рейтинге индексам страны СНГ значительно уступают лидеру – Республике Корея, но вносит некоторую долю оптимизма то, что все они в три и более раза превосходят аутсайдера – Нигерию. Как показывают результаты рейтинга ООН, самым слабым звеном в странах СНГ является количество и качество предоставляемых государством онлайн-услуг, достаточно же сильны позиции – в области развития человеческого капитала, что, естественно, необходимо использовать в формировании более эффективной модели экономического развития.

Данные табл. 3 позволяют выделить трех явных лидеров и трех аутсайдеров в рамках СНГ – это, соответственно: Казахстан, Украина, Россия и Армения, Таджикистан, Туркменистан. Подобная дифференциация стран, естественно, является серьезным препятствием для эффективного процесса их интеграции на основе интернетизации. Но, на наш взгляд, Интернет предоставляет весьма широкие возможности, особенно учитывая практически отсутствующие языковые барьеры между странами СНГ, для развития конкурентной инновационной экономики в каждой стране в отдельности именно за счет их интеграции в единое сетевое экономическое пространство.

Таблица 3. Рейтинг готовности стран к электронному правительству [8]

Ранг	Страна	Общий индекс	Индекс онлайн-новых государственных услуг	Индекс состояния ИКТ-инфраструктуры	Индекс развития человеческого капитала
1	Республика Корея	0,8785	0,3400	0,2109	0,3277
46	Казахстан	0,5578	0,1792	0,0593	0,3194
54	Украина	0,5181	0,1177	0,0821	0,3184
59	Россия	0,5136	0,1123	0,0913	0,3101
64	Беларусь	0,4900	0,1025	0,0687	0,3188
80	Молдова	0,4611	0,1004	0,0638	0,2970
83	Азербайджан	0,4571	0,1101	0,0439	0,3031
87	Узбекистан	0,4498	0,1284	0,0282	0,2931
91	Кыргызстан	0,4417	0,1079	0,0303	0,3035
110	Армения	0,4025	0,0594	0,0422	0,3009
122	Таджикистан	0,3477	0,0302	0,0203	0,2972
130	Туркменистан	0,3226	0,0097	0,0137	0,2992
183	Нигерия	0,1098	0,0130	0,0038	0,0930

В целом, проанализировав степень интернетизации экономики в СНГ, можно сделать вывод о неравномерности протекания этого процесса в странах-участницах, что способствует возникновению между ними цифрового неравенства. Данная проблема обусловлена еще и тем, что хотя государства стремятся к использованию достижений ИКТ, однако в большинстве случаев формирование основ сетевой экономики находится лишь на стадии становления. Этому, к сожалению, до сих пор препятствуют несовершенство законодательной базы (законодательство практически не позволяет пользоваться многими услугами, оказываемыми с помощью ИКТ), низкая материальная база, в основе которой лежит степень развитости ИКТ-инфраструктуры (достаточно хорошо оснащены компьютерами и активно используют Интернет и интерактивные сервисы органы власти далеко не всех стран). Что же касается числа компьютеров у населения, то оно постоянно растет, но по-прежнему не достигает значительного числа, и количество Интернет-пользователей в значительной степени дифференцировано по отдельным странам, а также низкая компьютерная грамотность населения и работников органов власти (хотя в среднем население имеет достаточно высокий уровень образования, к тому же в структуре населения высока доля студентов ученых и специалистов в области ИКТ, тем не менее,

средний уровень информационной грамотности остается низким. Более того, выявляется низкий уровень мотивации и заинтересованности в его повышении.

Внедрение информационных технологий в жизнедеятельность общества, безусловно, вызывает достаточное количество проблем, но оно необходимо, поскольку только расширение использования ИКТ поможет уйти странам СНГ от модели "сырьевой экономики", задействовав имеющийся высокий технологический, промышленный и человеческий потенциал.

1. Бельчук А.И. Есть ли перспективы у СНГ [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/rus/ekob/jest_li_perspektivy_u_sng_2008-04-29.htm. 2. Количество пользователей сети Интернет по всему [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ctnews.ru/blogs/2009/09/433/>. 3. Коняев С. Н. Реальная виртуальность: границы наблюдателя в информационных пространствах искусственно созданных миров. Концепция виртуальных миров и научное познание. СПб.: РХГИ. 2000. С. 51. 4. Статистические профили информационного общества 2009 год СНГ (Содружество независимых государств). International Telecommunication Union. Place des Nations. CH-1211, Geneva, Switzerland. 2009. С. 11. 5. Успенский И.В. Интернет-маркетинг. СПб.: Изд-во СПбГУЭиФ, 2003. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/m80/3.htm>. 6. Internet Users – Top 20 Countries – Internet Usage [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.internetworldstats.com/top20.htm>. 7. Top Countries Ranked by Speed [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.speedtest.net/index.php>. 8. United Nations E-Government Survey 2010 // http://www2.unpan.org/egovkb/global_reports/10report.htm.

Надійшла до редколегії 16.08.2010

О. Приказюк, канд. екон. наук

ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Досліджено вплив фінансової кризи на розвиток аграрної галузі. Розроблено пропозиції щодо удосконалення джерел фінансування сільськогосподарських товаровиробників України в умовах кризи.

The influencing of financial crisis on development of agrarian industry is investigated. The proposals that may enhance sourcings agricultural commodity producers in Ukraine in conditions of financial crisis are developed.

Сприятливі природно-кліматичні умови, забезпеченість родючими ґрунтами та геостратегічне положення

визначають спроможність України займати провідну позицію на міжнародному продовольчому ринку.

Сільське господарство є, безумовно, однією з найперспективніших галузей економіки України, яка має значний експортний потенціал. Воно сприяє розвитку інших галузей, які поставляють засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні, торговельні та інші послуги. Крім того, аграрний сектор є одним з основних бюджетоутворювальних секторів національної економіки.

Однак на сучасному етапі розвитку економіки України ця галузь не працює на всю можливу потужність. При цьому варто зазначити, що загальна проблематика даного питання полягає в складності фінансового забезпечення галузі. Останнім часом відчувається гостра недостатність коштів для забезпечення повного технологічного циклу, дотримання сівозмін у сільськогосподарських підприємствах. У результаті погіршуються показники рентабельності, що призводить до збитків або недоотримання прибутків.

Таким чином, пошук та оптимізація джерел фінансування сільськогосподарських підприємств, впровадження зваженої та збалансованої державної підтримки галузі є надзвичайно необхідними. Зазначене зумовлює актуальність дослідження.

Наукові дослідження розвитку підприємництва в сільському господарстві, фінансового забезпечення та форм державної підтримки сільгоспідприємств висвітлені в працях зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: В.Г. Андрійчука, М.Ф. Бабієнко, М.Ф. Бойко, В.В. Глуценка, М.Я. Дем'яненко, Л. Грега, С. Зорі, М. Зубця, С. Крамон-Таубадела, Ю.Я. Лузана, М.И. Маліка, О.В. Мазуренко, П.Т. Саблука, В.Ф. Стукача, М.И. Хорунжого, Л. Штріве, В. Юрчишина та ін. Однак існує потреба у дослідженні джерел фінансування сільськогосподарських товаровиробників України в умовах кризи.

Метою статті є дослідження впливу фінансової кризи на розвиток аграрної галузі та розробка пропозицій щодо удосконалення джерел фінансування сільськогосподарських товаровиробників України в умовах кризи.

Жодне суспільство не зможе функціонувати нормально, якщо не матиме високорозвиненого аграрного сектора і достатньої кількості продовольства для забезпечення населення. Кожній країні притаманна своя аграрна політика, яка реалізується виходячи з конкретних умов, економічних і технологічних можливостей, рівнів земле- і водозабезпеченості.

В Україні головним ресурсним потенціалом є земля. А тому в історії України аграрне питання завжди було актуальним і складним. Сьогодні, саме в аграрному секторі створюється більше третини національного доходу, формується 70 % обсягу загального роздрібного товарообороту, зосереджено біля третини основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого в економіці України.

Важлива роль у розвитку комерційних засад та підприємництва на селі шляхом купівлі-продажу відводиться фермерству – новому соціально-економічному явищу, яке сприяє переходу до багатокладного господарювання. Нині в Україні склалися такі види сільськогосподарських підприємств (ферм):

✓ Приватне підсобне господарство громадян – форма виробництва, яка ґрунтується на приватній власності громадян, а також на їхній особистій праці та праці членів їх сімей і є додатковим джерелом прибутків та має споживчий характер.

✓ Приватні сільськогосподарські підприємства – займаються виробництвом сільськогосподарської продукції та товарів, діють на засадах підприємництва і самоврядування, на основі об'єднання земельних наділів та технічних засобів кількох господарств.

✓ Селянське (фермерське) господарство – сімейно-трудове об'єднання жителів села, робота яких пов'язана з землеробством, особистою працею, спрямованою на виробництво товарної маси продуктів харчування, продовольства й сировини і на одержання доходів.

✓ Сільськогосподарські кооперативи – добровільні об'єднання фізичних і юридичних осіб на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній сільськогосподарській виробничій діяльності, а керівництво здійснюється виборними особами.

✓ Акціонерні товариства – підприємства, капітал яких утворюється за рахунок внесків його учасників (акціонерів) шляхом придбання акцій.

За даними Міністерства статистики більшість фермерських господарств створені в рослинництві. Головними причинами згорання тваринництва є перекіс у закупівельних цінах та нестача кормів.

Загалом, сільське господарство – кредитоемна галузь, її нормальне функціонування без кредитних ресурсів у сучасних умовах практично неможливе. Це зумовлено специфікою сільського господарства: нестачею вільних фінансових коштів; високою капіталоємністю і порівняно низькою фондівіддачею; сезонністю виробництва та значною тривалістю виробничого циклу; залежністю від природно-кліматичних умов, що знижує гарантованість позик сільськогосподарським товаровиробникам; порівняно малими розмірами підприємств аграрного сектора, що робить їх менш конкурентоспроможними на ринку коротко- і довготермінових кредитів. В аграрному виробництві практично всіх країн із розвинутою ринковою економікою діє спеціалізована система сільськогосподарського кредиту.

У зв'язку з обмеженістю бюджетного фінансування сільського господарства банківське кредитування стає одним із основних джерел фінансування поточних та інвестиційних проектів підприємств агропромислового комплексу України.

У 2007–2008 роках продовжувалася активізація в аграрному секторі процесів залучення кредитів та інвестицій, що свідчить про зростання його привабливості й збільшення довіри кредиторів та інвесторів у ефективному використанні залучених коштів і забезпечення гарантій повернення запозичень.

За даними Національного банку України, обсяги залучення кредитних ресурсів сільськогосподарськими й переробними підприємствами на кінець 2007 року становили 35,6 млрд. грн. і зросли порівняно з 1999 роком у 89 разів. Усього в АПК спрямовано 15 % від усіх кредитних вкладень у національну економіку. У 2008 році підприємствами агропромислового комплексу залучено кредитів на 16,6 млрд. грн., що на 44 % більше, ніж за аналогічний період 2007-го, при цьому, 11,4 млрд. грн. – пільгові кредити [7].

Світова економічна криза 2008–2009 років, яка в Україні набула найважчих форм прояву, негативно вплинула на кредитні відносини в аграрному секторі економіки. Різке падіння цін на сільськогосподарську продукцію призвело до значного погіршення фінансового стану аграрних підприємств. Тому, хоча було зібрано рекордний урожай зернових, проте виробники не в змозі розрахуватися з банками. У той самий час кредитні установи збільшують відсотки по кредитах. Так, у грудні 2008 року процентні ставки зросли до 28–30 % порівняно з 16–18 % у першому півріччі 2008-го. Це суттєво загрожує виробничій діяльності в аграрному секторі економіки та забезпеченню продовольчої безпеки країни.

У цих умовах ефективна кредитна політика повинна включати пільгове кредитування сільськогосподарських підприємств, яке передбачає збільшення частки довго-

строкових кредитів, зниження процентних ставок, розвиток заставних операцій; кредитування безпосередньо з державних джерел (через механізм заставних операцій); розвиток іпотечного кредиту в комерційній системі банків [2, с. 48-50].

Одним зі способів зниження ризиків комерційних банків при кредитуванні є більш активне впровадження страхування ризиків.

Страховий захист сільськогосподарського виробництва скрізь у світі є оптимальним способом забезпечення безперервності, збалансованості і стабільності розвитку аграрного ринку та одним із ефективних методів покриття збитків в аграрному секторі, оскільки страхові компанії заздалегідь формують необхідні резерви для майбутніх виплат, не вдаючись до зовнішніх і внутрішніх позик.

Основна мета страхування сільськогосподарських ризиків – це часткова чи повна компенсація суб'єкту господарювання втрат через несприятливі, в основному, природні явища. Об'єктивна економічна необхідність використання страхування в сільському господарстві пояснюється недостатніми можливостями держави і ринку забезпечити широку маневреність фінансовими ресурсами господарюючих суб'єктів.

Основні причини, що стримують розвиток сільськогосподарського страхування, це недосконала законодавча база та відсутність необхідних суспільних інституцій. На сьогодні кількість страхових компаній, що діють на аграрному ринку, незначна.

Крім відміченого, стримуючими факторами для сільськогосподарських виробників щодо страхування є: складний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств та несвоєчасні виплати страхових виплат страховикам; недостатня гарантія одержання страхових відшкодувань страхувальниками; відсутність реальної державної підтримки аграрного страхування.

Як результат, страхування ризиків сільськогосподарськими підприємствами знаходиться на дуже низькому рівні.

За 2008 рік чисті надходження страхових платежів за страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності склали лише 14 648,9 тис. грн. або 0,1 % від загальних чистих премій по ринку. У 2007 році цей показник склав 1 754,1 тис. грн. або 0,01 % загальних чистих премій. При цьому чисті страхові виплати по даному виду страхування склали у 2007 році 3 902 тис. грн., а у 2008 році чисті страхові виплати взагалі не здійснювались.

Враховуючи важливість проблеми, а також виходячи із ситуації, що склалася необхідність державної підтримки не відкидається при страхуванні. Навпаки, підтримка має виконувати ще й таку важливу функцію, як стимулювання сільськогосподарських товаровиробників до участі у страхуванні, що вимагає опрацювання дієвих механізмів використання таких коштів.

Слід зазначити, що держава взяла на себе серйозні зобов'язання щодо фінансової підтримки сільського господарства у 2009 р. З метою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та пом'якшення впливу світової фінансової кризи на аграрний сектор держави, було заплановано використати кошти Стабілізаційного фонду, передбачивши його видатки, зокрема на безповоротній основі на суму 1 606 438,0 тис. грн. та на поворотній основі на суму 593 562,0 тис. грн.

На безповоротній основі використання коштів передбачено за такими напрямками [7]:

✓ фінансова підтримка підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів –

800 000,0 тис. грн. (зокрема 120 000,0 тис. грн. – на здешевлення кредитів, залучених для реалізації інноваційних проектів, які пройшли державну реєстрацію в установленому законодавством порядку);

✓ на підтримку окремих проектів в агропромисловому комплексі, зокрема бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва – 642 620,0 тис. грн., з них: 202 620,0 тис. грн. – на підтримку виробництва продукції тваринництва у 2008 р. та 190 000,0 тис. грн. – на виплату бюджетної тваринницької дотації за вирощений та проданий на забій у 2009 р. молодняк великої рогатої худоби;

✓ підтримка виробництва продукції рослинництва (часткова компенсація сільськогосподарським товаровиробникам витрат на посів ярих культур цукрового буряку, льону-довгунця) – 250 000,0 тис. грн.;

✓ державна підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – 90000 тис. грн.;

✓ здійснення державних виставкових заходів у сфері агропромислового комплексу – 9 000,0 тис. грн.;

✓ оздоровлення та відпочинку дітей працівників агропромислового комплексу – 10 000,0 тис. грн.;

✓ державна підтримка сільськогосподарської доглядчої служби – 5 000,0 тис. грн.;

При цьому погашення кредиторської заборгованості 2008 р. за бюджетними програмами передбачало наступне:

✓ часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва – 2 642,0 тис. грн.;

✓ здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктам аграрного ринку – 12 176,0 тис. грн.

На поворотній основі використання коштів Стабілізаційного фонду за напрямом підтримка окремих проектів в агропромисловому комплексі передбачено на [7]:

✓ заходи щодо операцій фінансового лізингу вітчизняної сільськогосподарської техніки – 393 562,0 тис. грн.;

✓ надання кредитів фермерським господарствам – 200 000,0 тис. грн.

Крім того, держава повинна надавати фінансову підтримку на здійснення таких заходів, що мають надзвичайно важливе значення для розвитку сільського господарства, але не можуть бути належним чином профінансовані сільськогосподарськими підприємствами, зокрема покращення родючості ґрунтів.

Розвиток аграрного виробництва неможливий без достатнього інвестиційного забезпечення. Інвестиції є джерелом як простого, так і розширеного відтворення виробничого капіталу і спрямовуються на відтворення нових підприємств і потужностей, їх розширення, модернізацію, реконструкцію, технічне переозброєння, капітальний ремонт основних засобів, а також на приріст оборотних активів підприємств.

За нормальних міжгалузевих економічних взаємовідносин переважна частка інвестицій аграрних підприємств фінансується за рахунок власних коштів. Проте такі особливості аграрного виробництва як його сезонність, неритмічність, висока капіталомісткість, а в багатьох підгалузях тривалі виробничі цикли, зумовлюють підвищену потребу підприємств у залученні сторонніх джерел фінансування інвестицій.

Нині інвестиційний клімат в цілому по Україні і в аграрному секторі, зокрема, за оцінками міжнародних рейтингових агентств визначається, на жаль, як не сприятливий [1]. Проблема залучення інвестиційних ресурсів і забезпечення їх раціонального використання є ключовою і від її розв'язання залежать можливості подальшого економічного розвитку аграрного виробництва. Нарощування темпів та обсягів нагромадження капіталу забезпечує перехід на інвестиційно-іннова-

ційну модель розвитку, створює передумови для економічного прориву.

Фінансове виснаження сільського господарства та відповідний інвестиційний спад, які тривали аж до 2000 р., призвели до призупинення відтворювальних процесів, деградації матеріально-технічної бази галузі та занепаду багатьох галузей аграрного виробництва.

У 2000-2008 рр. завдяки комплексу вжитих заходів, передусім масштабному реформуванню аграрного сектору, тенденцію спаду виробництва та інвестиційної кризи вдалося подолати і створити передумови для поліпшення ситуації в галузі.

Якщо на початку 2000-х років на нагромадження основного капіталу використовувалося менше 10 % валової доданої вартості сільського господарства, то в останні роки цей показник перевищив 20 %, а в 2008 р. становив 26 % [6]. Внаслідок цього в аграрному секторі економіки вдалося відновити процес розширеного відтворення основного капіталу.

Позитивні тенденції у формуванні виробничого потенціалу сільського господарства стали можливими завдяки зміцненню фінансового стану підприємств галузі, залученню власних коштів на інвестиційні потреби, зростанню масштабів кредитування, нарощуванню обсягів іноземного капіталу та вкладанню коштів промислово-фінансовими об'єднаннями. За даними Держкомстату України, середньорічні темпи приросту інвестицій у сільському господарстві зростали і за період 2000-2008 рр. становили 28 %, підвищилася інвестиційна привабливість аграрного бізнесу, створено умови для подальшого розвитку цієї важливої сфери економіки [4].

Незважаючи на істотне похвалення інвестиційної діяльності, обсяги вкладень у галузь у 2008 р. були утричі меншими порівняно з 1990 р., що свідчить про глибоку інвестиційну кризу та значні втрати, яке зазнало сільське господарство України за цей період. Саме завдяки порівняно високому рівню інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення у 1990 р. було досягнуто найвищих обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Про пріоритетність розвитку аграрної економіки у 90-х роках минулого століття свідчить також той факт, що 85 % усіх вкладень в агропромислове виробництво спрямовувалося у сільське господарство і 15 % – у харчову промисловість.

Формування інвестиційних ресурсів у сільському господарстві здійснюється в умовах, коли переважна більшість підприємств галузі є недержавними і це потребує врахування особливостей та інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання, заснованих на приватній формі власності. В останні роки фінансовий стан сільськогосподарських підприємств поліпшився, що сприяло використанню власних коштів на інвестиційні цілі, джерелами яких є частина отриманих прибутків та амортизаційні відрахування. У 2008 р. майже половину інвестицій в основний капітал сільського господарства становили власні кошти підприємств.

Можливості залучення власних коштів підприємств аграрного сектора на інвестиційні потреби обмежені передусім здорожчанням матеріально-технічних ресурсів, а також несприятливими коливаннями цін на продукцію рослинництва і тваринництва як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Серед факторів формування інвестицій у сільському господарстві важлива роль належить коштам Державного бюджету, цільове призначення яких полягає у фінансуванні державних програм з розвитку селекції у рослинництві та тваринництві, проведення протиепізоотичних заходів, часткової компенсації процентних ставок за кредитами, здійснення земельної реформи, підтримки фермерських господарств та інших напрямів.

Масштаби державної підтримки аграрного виробництва останніми роками істотно зросли і, за попередніми оцінками, у 2008 р. їх обсяги становили 13,7 млрд. грн., у тому числі за рахунок бюджетних коштів – 10,3 млрд. грн., позабюджетних – 3,5 млрд. грн.

В структурі джерел фінансування економіки України частка іноземних інвестицій залишається невисокою і у 2008 р. становила 3,3 %. Іноземний капітал інтенсивно залучається також у розвиток галузей агропромислового комплексу. Привабливими як для вітчизняних, так і іноземних інвесторів у сільському господарстві є передусім зернове господарство, вирощування соняшника та деяких інших видів продукції. У харчовій промисловості більшість іноземних бізнес-проектів пов'язані з переробкою цих видів продукції, а також з виробництвом молочної, м'ясної, плодоовочевої продукції, кондитерських виробів, напоїв та тютюнових виробів.

Середньорічний темп приросту іноземних інвестицій у сільське господарство за 2000-2008 рр. випереджали темпи приросту їх обсягів загалом по економіці і становив 35,4 % що свідчить, про підвищення інвестиційної привабливості аграрного бізнесу. Частка іноземного капіталу в структурі джерел інвестицій у сільському господарстві в 2008 р. склала 8 %. Залученню іноземних інвестицій в сільське господарство, а також у харчову промисловість, сприяла реалізація заходів з реформування економіки та поліпшення інвестиційного клімату.

За умови збереження темпів приросту інвестицій, досягнутих у 2005-2008 рр., розв'язання цієї проблеми було реальним. Однак, світова фінансова криза, яка охопила національну економіку і найбільшою мірою вразила аграрну сферу, призвела до різкого скорочення надходжень фінансових та матеріально-технічних ресурсів у сільське господарство.

Спад інвестиційної діяльності у 2009 р. зумовлений головним чином різким скороченням обсягів кредитування підприємств аграрної сфери через глибоку кризу банківської системи, зниженням платоспроможності позичальників, зростанням кількості проблемних позик, скороченням надходжень власних коштів сільськогосподарських підприємств, оскільки реалізаційні ціни на продукцію у 2009 р. нижчі, ніж у попередньому році. Стримуючим фактором є також скорочення обсягів державної підтримки аграрного сектора економіки, особливо кредитної підтримки. Проте навіть в умовах фінансової кризи аграрний бізнес України залишається потенційно привабливим, свідченням чого є той факт, що навіть за умов фінансової кризи іноземний капітал у галузі продовжує нарощуватися.

Багаторічний світовий досвід ведення сільського господарства показує, що через специфіку цієї галузі вона потребує активного втручання держави в процес її функціонування. Насамперед держава повинна спрямувати зусилля на відтворення та модернізацію виробничо-ресурсного потенціалу АПК, сприяти активізації зовнішньоекономічної діяльності АПК та трансформації організаційної структури аграрного сектора, забезпечити платоспроможний попит на аграрну продукцію, докласти зусиль для подолання соціального занепаду села.

Світова економічна криза зумовила кризові явища і в Україні, зокрема в сільському господарстві. Але вітчизняні урядовці стверджують, що сільське господарство може стати тим локомотивом, який допоможе здолати економічну кризу в Україні, оскільки ця галузь і в 2009 р. показує позитивну динаміку зростання.

Концептуальні засади фінансової підтримки сільського господарства повинні спрямовуватися на досягнення стабілізації виробництва з поступовим нарощуванням його обсягів, зростання ВВП, досягнення доста-

тнього рівня доходності і рентабельності аграрних підприємств усіх форм [5, с. 122-125].

Основними напрямками покращення фінансового забезпечення аграрного сектору є створення сприятливого клімату для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій і перехід до інноваційної моделі розвитку, державне сприяння підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, ефективне використання бюджетних коштів, вжиття заходів для усунення диспаритету цін на продукцію сільського господарства та матеріально-технічні ресурси для аграрного виробництва, створення умов для формування власних джерел інвестування, забезпечення довгострокової кредитної підтримки інвестиційних проектів, удосконалення механізмів надання агровиробникам лізин-

гових послуг, стимулювання залучення інвестицій у виробництво екологічно чистої та органічної продукції.

1. Вацька М.В. Інвестиційний клімат в АПК: тенденції і напрями поліпшення // Матеріали науково-практичної конференції "Формування конкурентоспроможності підприємств АПК в умовах глобалізації". – Полтава, 2007 – с.161-162. 2. Гаркуша О.М. Ринку АПК – належне регулювання / О.М. Гаркуша // Економіка АПК. – 2001. – №4. – С.48-50. 3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року від 19.09.2007 р. № 1158 // rada.gov.ua. 4. Звіт про капітальні інвестиції (ф. 2-ін). – К.: Держкомстат України, 2009, – с. 3 // www.ukrstat.gov.ua. 5. Лайко П.А. Концептуальні положення державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства / П.А. Лайко // Економіка АПК. – 1999. – №1. – С.122-125. 6. Статистичний збірник "Сільське господарство України", – К.: Держкомстат України, 2008, – с. 184 // www.ukrstat.gov.ua. 7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України: www.minagro.gov.ua.

Надійшла до редколегії 16.08.2010

Є. Марко, ст. наук. співроб.

РИНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ

Розглянуто класифікаційні ознаки та організаційні передумови формування ринку економічної інформації в Україні. Підкреслена необхідність і важливість вироблення для цього державної стратегії.

The article deals with the classification features and organizational prerequisites of the market of economic information formation in Ukraine. The author makes emphasis on the necessity and importance of the state strategy development in this regard.

90-і роки минулого століття та перше десятиліття ХХІ ст. ознаменовані бурхливим становленням нової економіки, основаної на прогресивних інформаційно-телекомунікаційних технологіях. На Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS), що відбувся в Женеві в грудні 2003 р., містився заклик до держав і міжнародних організацій розробити ефективну методологію та відповідні стратегії, виділивши необхідні ресурси для забезпечення назрілих позитивних зрушень щодо розвитку інформаційного суспільства. Державні стратегії, що передбачають інноваційні засади формування інформаційного ринку, – реально унеможливають небезпеку "нової великої депресії ХХІ ст.", передвісником якої стала світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр.

Інформація (як і капітал) – наднаціональне явище. Завдячуючи інформаційному ринку, ми розуміємо, що живемо в одному глобальному світі, де економічна вигода, диктує політику кожної держави. Ринку економічної інформації, формуючись і застосовуючись у режимі державно-ринкової організації, виконує виключно важливі функції. *По-перше*, забезпечує відтворювальний процес базових сегментів і сфер національного господарства. *По-друге*, підтримує сталий взаємозв'язок і взаємодію національної економіки з управлінськими системами. *По-третє*, обслуговує міжнародні економічні відносини. Таким чином, ринок економічної інформації в сучасних умовах максимально обмежує економічну невизначеність та мінімізує макроситуативні ризики і завдяки цьому стає визначальною домінантою цивілізаційного розвитку.

Ринок економічної інформації являє собою сукупність ustalених принципів та правил, які визначають загальну атмосферу та розширене відтворення різнобічної інформації, а також підтверджує свою перспективну дієздатність шляхом застосування найбільш сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). При їх активному застосуванні виникають додаткові можливості для інтенсифікації макроекономічної інтеграції як по вертикалі, так і по горизонталі національного господарства. Отже, попит господарської практики усе більшою мірою диктує потребу в теоре-

тичних розробках ринку економічної інформації. Це відкриває додатковий шанс категорію "ринку економічної інформації" (яка поки що знаходиться на периферії наукових досліджень), врешті-решт, імплементувати в провідний корпус макроекономічного аналізу. Звідси випливає закономірна потреба в науковій розробці *стратегії розвитку* ринку економічної інформації – визначальної передумови формування інформаційного суспільства.

Саме ринок економічної інформації визначальною мірою зумовлює стає розширення макроінноваційної сфери, тобто перманентно відтворюваної системи наукоємних знань, інноваційних технологій, наукомісткого виробництва і водночас призводить до високого організаційно-управлінського забезпечення їх прикладного ефекту. Закономірний перехід сучасних макроекономічних систем в "інтравертну фазу" значно посилює потребу і суспільну вагу наукових досліджень ринку економічної інформації як полісистемної категорії та визначального фактору цивілізаційного розвитку національного господарства. Інформаційний ринок активно стимулює процес еманации розмаїтої інформації, породжує генерацію новаційних знань та наукових досягнень. Отже, ринок економічної інформації заслуговує усе більшої уваги з боку науковців, які досліджують теоретичні засади моделювання національної економіки, зокрема, розвитку інноваційно-інвестиційних процесів в умовах глобалізації інформаційного простору, а також макроекономічну архітектуру посткризового світу, шляхи модернізації національного господарства та інформаційні засади макроекономічної рівноваги в умовах наростаючої турбулентності глобальних процесів. Дослідження дає підстави вважати, що ринок економічної інформації, як багатоаспектна, макроекономічна категорія, поки що не займає вагомого місця в наукових дослідженнях вітчизняних учених. Найчастіше зустрічаються узагальнення та подання інформації (її сприйняття та розуміння) в суто журналістсько-полемічному варіанті. Натомість поза належною увагою серйозних дослідників все ще залишається його сутність, прями та опосередковані зв'язки, цільові функції, класифікаційні ознаки і саме категоріальне визначення.